

Nedjelja, 29. rujna 2019.

53. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija

„UDOVI SMO JEDNI DRUGIMA“ (Ef 4,25).

*OD SOCIAL NETWORK COMMUNITIES
DO LJUDSKIH ZAJEDNICA*

Izdaje:

Vijeće za sredstva društvenog priopćivanja BK BiH

Uredili:

Tajništvo BK BiH

Tehnička priprema:

Katolička tiskovna agencija - www.ktabkbih.net

Tisak:

Top Dog d.o.o. Sarajevo

Predgovor

53. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija

„UDOVI SMO JEDNI DRUGIMA“ (Ef 4,25).
OD *SOCIAL NETWORK COMUNITIES* DO LJUDSKIH
ZAJEDNICA

Već 53. godinu zaredom rimski biskupi se, u povodu Svjetskoga dana društvenih komunikacija, posebnom porukom obraćaju cijeloj Katoličkoj Crkvi, kao i svakom njezinu članu ponaosob, ali i cijelomu svijetu, posebice vlasnicima, urednicima i svim djelatnicima u tom važnom području suvremenoga svijeta. Naravno, također jednako i korisnicima njihovih poruka, ideja i informacija. I svake godine ta je poruka posvećena nekoj novoj temi, koja u prethodnom razdoblju nije bila sadržaj papinskih poruka. Tako je i ove godine učinio papa Franjo.

U skladu s odlukom Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine iz 2003. godine, Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija održava se u našim biskupijama svake godine u posljednju nedjelju mjeseca rujna. Tako će taj dan, koji se ove 2019. godine održava 53. put, u skladu s tom odlukom, u našim župama biti obilježen 29. rujna.

Već se kroz nekoliko godina ustalio običaj, da predsjednik Vijeća za medije BK BiH, u dogovoru s nadležnim biskupom i župnikom, na taj dan predvodi slavlje Svete Mise u jednoj od naših župnih zajednica. Svake godine u drugoj biskupiji i drugoj župi. Započelo je Svetom Misom u Mostaru 2014. godine, te nastavljeno u Sarajevu, Banjoj Luci, Tomislavgradu i Žepču. I nastavljajući tu lijepu tradiciju, ove godine će to, ako Bog da, biti u Drvaru, gdje ćemo zajedničku

molitvu uputiti Gospodinu Bogu za izgradnju zdravoga zajedništva među ljudima.

Vođen riječima svetoga Pavla apostola: „Udovi smo jedni drugima“ (Ef 4,25), papa Franjo je ovogodišnju svoju poruku posvetio važnoj temi uloge sredstava društvenih komunikacija, a posebice interneta, za izgradnju zdravih odnosa unutar ljudskih zajednica i među njima, te među svim pojedinim ljudima, na način da čovjek umjesto kao pojedinac bude viđen i uvažavan kao osoba sa svojim dostojanstvom, potrebama i pravima, koje u svakom slučaju, pa tako i u sredstvima društvenih komunikacija, treba promicati, braniti i poštivati.

Budući da su novinari najvažniji čimbenik u tom važnom području suvremenoga načina života i kulture, neka bude ponovljeno, da se izborom datuma objavljivanja ove poruke nastavlja praksa, da ju pape objavljuju 24. siječnja, na blagdan svetoga Franje Saleškoga, ženevskoga biskupa (†1622.), crkvenoga naučitelja (1877.) i zaštitnika novinara od 1923. godine. U njegov zagovor preporučujemo živote i plemenita nastojanja svih medijskih djelatnika.

U skladu s osnovnom Papinom nakanom, po zagovoru svetoga Franje Saleškoga, neka svi djelatnici u sredstvima društvenih komunikacija, promičući dostojanstvo i prava ljudske osobe i opće dobro, dadnu svoj doprinos za izgradnju i učvršćenje stvarnoga zajedništva i sloge među ljudima.

Sarajevo, 2. rujna 2019.

*✠ Don Tomo Vukšić, vojni biskup u BiH
Predsjednik Vijeća za sredstva
društvenih komunikacija BK BiH*

Poruka pape Franje za 53. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija (2019.)

„UDOVI SMO JEDNI DRUGIMA“ (Ef 4, 25).
OD *SOCIAL NETWORK COMUNITIES* DO LJUDSKIH
ZAJEDNICA

Draga braćo i sestre!

Otkako je internet prvi put postao dostupan, Crkva je redovito nastojala promicati njegovo korištenje u službi susreta između osoba i solidarnosti među svima. Ovom porukom želim vas još jednom pozvati da razmišljate o temelju i važnosti činjenice da smo bića-u-odnosu i da ponovno otkrijete, u velikom nizu izazova koje pred nas stavlja današnje komunikacijsko okruženje, želju ljudske osobe koja ne žele biti odijeljena od drugih i sama.

Metafore „mreže“ i „zajednice“

Današnje medijsko okruženje ima toliku moć prožimanja da se više ne može odijeliti od sfere svakodnevnog života. Internet je resurs našeg vremena. To je izvor znanjâ i odnosâ koji su nekoć bili nezamislivi. Međutim, u smislu dubokih promjena, koje je tehnološki napredak donio procesu proizvodnje, distribucije i korištenja sadržaja, mnogi stručnjaci ističu također opasnosti, na koje se nailazi u traženju i dijeljenju autentičnih informacija na globalnoj razini.

Dok, s jedne strane, internet predstavlja izvanrednu mogućnost pristupa znanju, također se pokazalo da je to jedno od područja, koje je najviše izloženo dezinformacijama i svjesnom i ciljanom iskrivljavanju činjenica i međuljudskih odnosa, što često poprima oblik diskreditacije.

Moramo prepoznati, da društvene mreže dok nam, s jedne strane, pomažu bolje se povezati, iznova uspostaviti prekinute kontakte i jedni drugima pomagati, s druge strane ih se koristi za manipuliranje osobnim podacima, koje ima za cilj stjecanje političkih ili ekonomskih koristi, bez dužnog poštivanje osobe i njezinih prava. Statistike pokazuju, da je svaka četvrta mlada osoba žrtvom internetskog zlostavljanja (cyberbullying).¹

U ovom složenom scenariju moglo bi biti korisno ponovno razmisliti o metafori mreže, koja je bila ishodištem interneta, kako bi se ponovno otkrilo njezin pozitivan potencijal. Slika mreže poziva nas, da razmišljamo o mnogostrukosti linija i sjecišta, koja osiguravaju njezinu stabilnost u odsutnosti središta, strukture hijerarhijskog tipa, organizacije vertikalnog tipa. Mreža funkcionira zahvaljujući sudioništvu svih njezinih elemenata.

S antropološke točke gledišta, metafora mreže doziva u pamet drugu sliku bremenitu značenjem: sliku zajednice. Zajednica je to snažnija što je povezanija i čvršća, ako je nadahnuta osjećajima povjerenja i teži zajedničkim ciljevima. Kao mreža solidarnosti, zajednica zahtijeva uzajamno slušanje i dijalog, utemeljen na odgovornom korištenju jezika.

Svima je očito, da u današnjim prilikama zajednica na društvenoj mreži (social network community) nije sama po sebi sinonim istinske zajednice. U najboljem slučaju, te virtualne zajednice mogu očitovati povezanost i solidarnost, ali ih često čine tek skupine pojedinaca čije međusobno poznanstvo

---

¹ Ne bi li se suzbilo tu pojavu, bit će osnovan Međunarodni opservatoriji o sprječavanju *cyberbullyinga* sa sjedištem u Vatikanu.

je vezano uz neki interes ili zanimanje za određenu temu, dok među njima samima vlada slaba povezanost. Osim toga na društvenim se mrežama identitet prečesto temelji na suprotstavljanju drugome, onome koji je izvan skupine: pojedinci sebe definiraju polazeći od onoga što nas razdvaja, a ne od onoga što nas ujedinjuje, stvarajući prostor za sumnje i izražavanje svih vrsta predrasuda (etničkih, seksualnih, vjerskih i drugih). Ta tendencija daje krila skupinama, koje isključuju heterogenost, koje jačaju također u digitalnom okruženju neobuzdani individualizam i koje, na kraju, katkad raspiruju spirale mržnje.

Ono što bi trebalo predstavljati prozor u svijet postaje tako izlog, gdje se izlaže vlastitu narcisoidnost.

Internet pruža priliku za promicanje susreta s drugima, ali također može, poput neke mreže koja zarobljava, povećati našu samoizolaciju. Mladi su najviše izloženi iluziji, da ih društvene mreže mogu potpuno zadovoljiti na planu odnosa. To ide tako daleko, da se javlja opasan fenomen gdje mladi postaju „društveni pustinjaci“ kojima prijeti opasnost, da se potpuno otuđe od društva. Ova dramatična situacija pokazuje ozbiljnu pukotinu u relacijskoj strukturi društva, koju nipošto ne možemo ignorirati.

Ta raznolika i podmukla stvarnost pokreće razna etička, društvena, pravna, politička i ekonomska pitanja i traži također od Crkve odgovore. Dok vlade traže načine, kako pravno regulirati Internet, kako bi se očuvalo izvornu viziju slobodne, otvorene i sigurne mreže, svi mi imamo mogućnost i odgovornost poticati njegovu pozitivnu primjenu.

Sasvim je jasno, da nije dovoljno umnožiti veze, kako bi ujedno poraslo također međusobno

razumijevanje. Kako, dakle, možemo pronaći naš istinski zajednički identitet, svjesni odgovornosti koju imamo jedni prema drugima na internetu?

„Udovi smo jedni drugima“

Mogući odgovor može se izvući iz treće metafore: slike tijela i udova, koju sveti Pavao koristi da opiše odnos uzajamnosti među ljudima, utemeljen na organizmu koji ih ujedinjuje. „Zato odložite laž i govorite istinu jedan drugomu jer udovi smo jedni drugima“ (Ef 4, 25). Biti udovi jedni drugima je najdublji razlog, kojim Apostol poziva odložiti laž i govoriti istinu: dužnost čuvanja istine proizlazi iz potrebe, da ne osporavamo uzajamni odnos zajedništva. Istina se, naime, očituje u zajedništvu, dok je laž egoistično odbijanje da se prizna vlastitu pripadnost tijelu; laž znači odbacivati darovati se drugima, gubeći na taj način jedini put za pronalaženje sebe samoga.

Metafora tijela i udova navodi nas na razmišljanje o našem identitetu, koji se temelji na zajedništvu i drugosti. Kao kršćani svi se prepoznajemo kao udovi jednog tijela čija je glava Krist. To nam pomaže, da ne gledamo osobe kao potencijalne konkurente, nego da čak i u našim neprijateljima vidimo ono ljudsko. Više ne trebamo protivnika, da bismo sebe definirali, jer sveobuhvatni pogled kojim nas je naučio Krist vodi nas do toga, da otkrivamo drugost na nov način, kao sastavni dio i uvjet odnosa i bliskosti.

Takva sposobnost razumijevanja i komunikacije među ljudima ima svoj temelj u zajedništvu ljubavi među božanskim Osobama. Bog nije Samoća, nego Zajedništvo; on je Ljubav, i stoga komunikacija, jer ljubav uvijek komunicira, štoviše, ona komunicira sebe

samu kako bi se susrela s drugim. Da bi komunicirao s nama i da bi nam se priopćio, Bog se prilagođava našem jeziku, uspostavljaajući istinski dijalog s čovječanstvom kroz povijest (usp. Drugi vatikanski sabor, Dogmatska konstitucija *Dei Verbum*, 2).

Na temelju naše stvorenosti na sliku i priliku Boga, koji je zajedništvo i komunikacija samoga sebe, nosimo trajno u našim srcima čežnju za životom u zajedništvu, pripadanju zajednici. „Ništa, naime, nije toliko prirodjeno našoj naravi kao stupiti u odnos jedni s drugima, imati potrebu jedni za drugima“, kaže sveti Bazilije.²

Sadašnje okolnosti pozivaju sve nas, da ulažemo u odnose i da na internetu i preko interneta potvrdimo interpersonalni karakter našeg čovječstva. Mi kršćani smo na osobit način pozvani očitovati ono zajedništvo, koje obilježava naš identitet kao vjernika. Sama vjera je, naime, odnos, susret; i pod poticajem Božje ljubavi možemo komunicirati, prihvaćati i razumjeti dar drugoga i odgovoriti na njega.

Zajedništvo, koje je vidljivo u slici Trojstva, upravo je ono što razlikuje osobu od pojedinca. Iz vjere u Boga, koji je Trojstvo proizlazi to, da trebam druge da bih bio to što jesam. Ja sam doista čovjek, doista osoba, samo ako sam u odnosu s drugima. Zapravo izraz „osoba“ označava ljudsko biće kao „lice“, koje je okrenuto prema drugom, ima neko dioništvo s drugima.

Naš život raste u čovječstvu tako, da njegov značaj postaje manje individualan a više osoban; ovaj autentični put očovječenja vodi od pojedinca, koji

---

² *Regole ampie*, III, 1: PG 31, 917; usp. Benedikt XVI., *Poruka za 43. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija (2009.)*.

percipira drugog kao suparnika, do osobe koja prepoznaje druge kao suputnike.

Od „like“ do „amen“

Slika tijela i udova podsjeća nas, da je korištenje društvene mreže dopuna stvarnom i opipljivom susretu koji oživljava kroz tijelo, srce, oči, pogled, dah drugoga čovjeka. Ako se internet koristi kao produženje ili očekivanje takvog susreta, tada koncept te mreže nije izdao samoga sebe i ostaje dobrobit za zajedništvo. Ako obitelj internet koristi, da bi bila više povezana, da bi se potom susrela za stolom i pogledala u oči, tada je to izvor bogatstva. Ako crkvena zajednica svoje djelovanje koordinira internetom, a zatim zajedno slavi Euharistiju, tada je to izvor bogatstva. Ako predstavlja priliku, da se pobliže upoznam s pričama i iskustvima ljepote ili patnje, koji su fizički daleko od mene, kako bi zajedno molili i zajedno tražili dobro kroz ponovno otkrivanje onoga što nas ujedinjuje, tada je to izvor bogatstva.

Na taj način možemo prijeći s dijagnoze na liječenje: otvaranjem puta za dijalog, susret, za osmijeh, izraze blizine...

To je mreža koju želimo: mreža koja nije načinjena, kako bi hvatala u klopku, nego da bi činila slobodnima, da bi čuvala zajednicu slobodnih osoba.

Sama Crkva je mreža satkana od euharistijskoga zajedništva, u kojemu se jedinstvo ne temelji na „like“, nego na istini, na „amen“, kojim svatko prijanja uz Kristovo Tijelo, prihvaćajući druge.

*Iz Vatikana, 24. siječnja 2019.,
spomen svetog Franje Saleškog.*

Franjo

53. Svjetski dan sredstava društvenog priopćavanja

(Poticaji za Misno slavlje)

Uvod u pokajnički čin

Braćo i sestre! Iskreno vas pozdravljam na početku ove Sv. Mise kojom želimo obilježiti 53. Svjetski dan sredstava društvenog priopćavanja. Drugi vatikanski sabor je preporučio u Dekretu o sredstvima društvenog priopćavanja „*Inter mirifica*“ iz 1963. da svaka biskupija godišnje slavi dan sredstava društvenog priopćavanja i ustanovljen je Svjetski dan tih sredstava. Cijela Crkva slavila je Prvi svjetski dan medija 1967. godine. Naši biskupi odlučili su, na svojoj sjednici održanoj u Mostaru u ožujku 2003., da mi na području Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine slavimo taj dan posljednje nedjelje u mjesecu rujnu. Danas ćemo posebno moliti za sve odgovorne u svijetu medija da pronose svijetom „dobre vijesti“ i tako budu u službi izgradnje civilizacije ljubavi i mira, a ne mržnje i nemira. Molit ćemo i za svakoga od nas da se tim sredstvima služimo odgovorno kako bi vlastita srca svakodnevno više oplemenjivali i bili u službi izgradnje dobra u drugima, pobjeđujući sklonost zatvorenosti u svijet individualizma i egoizma. Pokajmo se za svoje grijehe, posebno za svu neodgovornost koju smo pokazali čitajući, slušajući ili gledajući sadržaje koje nam se svakodnevno nude u različitim medijima.

Ispovijedam se ...

Homilija

Draga braćo i sestre!

Mediji današnjice kao i sav tehnološki napredak imaju snažan utjecaj na život svakoga čovjeka i društva u cjelini. Crkva, svjesna danas svih izazova koji dolaze iz svijeta medija i tehnologije kao i mogućnosti da navedeni budu destruktivni svojim sadržajima, utemeljila je ovaj Dan prema smjernicama iz Dekreta Drugog vatikanskog sabora „*Inter mirifica*“ o sredstvima društvenih komunikacija koji je papa Pavao VI. potpisao 4. prosinca 1963. Cilj je proslave ovoga dana podučiti vjernike o medijima te ih pozvati da duhovno i materijalno pomognu razne crkvene projekte na tome području.

Prvi Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija proslavljen je 6. svibnja 1967. i odonda se slavi svake godine. Papina poruka za ovaj dan objavljuje se svake godine 24. siječnja, na spomendan sv. Franje Saleškoga, zaštitnika katoličkih novinara. Do sada su objavljena 53 okružna pisma, a svako je posvećeno nekoj posebnoj temi, ali uvijek povezanoj s tematikom medija.

Papa Franjo, u ovogodišnjoj svojoj poruci, koju je naslovio: „**'Udovi smo jedni drugima' (Ef 4,25. *Od social network communities do ljudskih zajednica***“, poziva sve nas da „moramo prepoznati da društvene mreže dok nam, s jedne strane, pomažu bolje se povezati .... i jedni drugima pomagati, s druge strane ih se koristi za manipuliranje osobnim podacima koje ima za cilj stjecanje političkih ili ekonomskih koristi, bez

dužnog poštovanja osobe i njezinih prava. Statistike pokazuju da je svaka četvrta mlada osoba žrtvom internetskog zlostavljanja (*cyberbullying*)⁴. Znamo da mediji, kao takvi, nisu ni loši ni dobri. Čovjek je onaj koji od toga nešto načini. Alat, koji je medijima dat u ruke, može biti vrlo opasan. Ali može, iznad svega, biti i blagoslov. Uvijek se radi o pojedincu i njegovom odgoju i naobrazbi. Medijske osobe, kojima je stalo do istine i dobra i traže načine da ih prenesu svijetu, pravi su graditelji humanije sadašnjosti i budućnosti. Taj zadatak je veoma težak, ali nije nemoguć.

Zato Papa govori o metafori *mreže* koja je bila ishodištem interneta. „Slika mreže poziva nas da razmišljamo o **mnogostrukosti linija i sjecišta** koja osiguravaju njezinu stabilnost u odsutnosti središta, strukture hijerarhijskog tipa, organizacije vertikalnog tipa. Mreža funkcionira zahvaljujući sudioništvu svih njezinih elemenata⁵. To je prva metafora, a druga: „S antropološke točke gledišta, metafora mreže doziva u pamet drugu sliku bremenitu značenjem: **sliku zajednice**. Zajednica je to snažnija što je povezanija i čvršća, ako je nadahnuta osjećajima povjerenja i teži zajedničkim ciljevima... Svima je očito da u današnjim prilikama zajednica na društvenoj mreži (*social network community*) nije sama po sebi sinonim istinske zajednice. U najboljem slučaju te virtualne zajednice mogu očitovati povezanost i solidarnost, ali ih često čine tek skupine pojedinaca čije međusobno poznanstvo je vezano uz neki interes ili zanimanje za određenu temu, dok među njima samima vlada slaba povezanost... Internet pruža priliku za promicanje susreta s drugima, ali također može, poput neke mreže koja zarobljava, povećati našu samoizolaciju. Mladi su

najviše izloženi iluziji da ih društvene mreže mogu potpuno zadovoljiti na planu odnosa. To ide tako daleko da se javlja opasan fenomen gdje mladi postaju '**društveni pustinjaci**' kojima prijete opasnost da se potpuno otuđe od društva“. Zato svi imamo mogućnost i odgovornost poticati njegovu (internet) pozitivnu primjenu.

Treća metafora je „*slika tijela i udova* koju sveti Pavao koristi da opiše odnos uzajamnosti među ljudima, utemeljen na organizmu koji ih ujedinjuje. „*Zato odložite laž i govorite istinu jedan drugomu jer udovi smo jedni drugima*“ (Ef 4, 25). Biti *udovi jedni drugima* je najdublji razlog kojim Apostol poziva odložiti laž i govoriti istinu: dužnost čuvanja istine proizlazi iz potrebe da ne osporavamo uzajamni odnos zajedništva. Istina se očituje u zajedništvu, a laž znači odbacivati darovati se drugima, gubeći na taj način jedini put za pronalaženje sebe samoga... Takva sposobnost razumijevanja i komunikacije među ljudima ima svoj temelj u zajedništvu ljubavi među božanskim Osobama. Bog nije Samoća, nego Zajedništvo; on je Ljubav, i stoga komunikacija, jer ljubav uvijek komunicira, štoviše, ona komunicira sebe samu kako bi se susrela s drugim“.

Papa svoju Poruku završava riječima kojima i mi želimo završiti ovo razmišljanje: „Slika tijela i udova podsjeća nas da je korištenje *društvene mreže* **dopuna** stvarnom i opipljivom susretu koji oživljava kroz tijelo, srce, oči, pogled, dah drugoga čovjeka. Ako se internet koristi kao produženje ili očekivanje takvog susreta tada koncept te mreže nije izdao samoga sebe i ostaje dobrobit za zajedništvo. **Ako obitelj internet koristi**

da bi bila više povezana, da bi se potom susrela za stolom i pogledala u oči, tada je to resurs. Ako crkvena zajednica svoje djelovanje koordinira internetom, a zatim zajedno slavi Euharistiju, tada je to resurs... To je mreža koju želimo: mreža koja nije načinjena kako bi hvatala u klopku, nego da bi činila slobodnima, da bi čuvala zajednicu slobodnih osoba. Sama Crkva je mreža satkana od euharistijskoga zajedništva u kojemu se jedinstvo ne temelji na „like”, nego na istini, na „amen” kojim svatko prijanja uz Kristovo Tijelo, prihvaćajući druge”. Amen.

Molitva vjernika

Braćo i sestre, Bog naš nebeski Otac darovao nam je sposobnost komunikacije s Njim i s ljudima. S povjerenjem molimo da u toj komunikaciji ostvarujemo naše spasenje te mir, pravdu i zajedništvo s Njim i s drugima:

- Gospodine, podari snage i mudrosti papi našem Franji, biskupima, svećenicima i svima koji rade u službi naviještanja Evandjelja, da Isusova Radosna vijest dođe do svih ljudi, molimo te.
- Gospodine, pomози našim župnim zajednicama da izgrade kulturu povjerenja i zajedništva u duhu uzajamne ljubavi, pravilno se služeći sredstvima društvenih komunikacija, posebno internetom, molimo te.
- Gospodine, potakni roditelje i odgojitelje da uvijek budu spremni s ljubavlju odgajati djecu i mlade kako bi se odgovorno služili svim medijima i tehnologijama današnjice, molimo te.

- Gospodine, podari nam uvijek otvoreno srce za slušanje Tvoje Riječi koja nam daje „život u izobilju“ i zatvoreno srce za sve laži, strahove i nemire koji se pronose mnogim današnjim sredstvima društvenih priopćavanja, molimo te.
- Gospodine, obrati sve one koji putem sredstava društvenih komunikacija pronose nevjeru, mržnju, nemire, nepravde, razvratnost i nemoral kako bi ovaj svijet bio ispunjen dobrotom i dobrom kojemu si Ti, Bože, jedini Izvor, molimo te.
- Gospodine, sve naše drage pokojne uvedi u svoje vječnom kraljevstvo radosti u Tebi, molimo te

Dobri naš Oče, po svome Sinu i našem Spasitelju Isusu Kristu, Vječnoj Riječi, usliši sve ove naše izgovorene molitve kao i one koje su samo Tebi znane u našim srcima. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

vlč. Žarko Vladislav Ošap

Pedeset i pet godina Papinskog vijeća za sredstva društvenoga priopćavanja

Prepoznajući potrebe vremena i vrednujući različita sredstva komunikacije, sada već sveti, papa Pavao VI. prije 55 godina, točnije 2. travnja 1964., osnovao je *Papinsko vijeće za sredstva društvenoga priopćavanja*.

Piše: Dražen Kustura

S pojavom novina u današnjem obliku u 19. stoljeću u Rimu su osnovane i dnevne crkvene novine pod vodstvom Svete Stolice – *Osservatore Romano* 1861. U 20. stoljeću u Katoličkoj Crkvi dogodio se pravi procvat različitih medija. Tako su redom osnivani: *Libreria editrice vaticana* (Vatikanska izdavačka knjižara) 1926.; Radio Vatikan 1931.; *Sala Stampa della Santa Sede* (Tiskovni ured Svete Stolice) 1939.; *Pontificia Commissione delle Comunicazioni Sociali* (Papinsko povjerenstvo za društvene komunikacije) koje će 1964. postati Papinskim vijećem za sredstva društvenoga priopćavanja; *Centro televisivo vaticano* (Vatikanski televizijski centar) 1983.; *Servizio internet vaticano* (Vatikanski internet servis) 1995. te *Fotografski servis* 2006. Svi ovi uredi reformom pape Franje od 27. lipnja 2015. objedinjeni su u Dikasterij za komunikaciju.

Motu proprij *In fructibus multis*

Prateći brzi razvoj medija u 20. stoljeću na osobit način radija, kinematografije i televizije pape su pokušavale odgovoriti na taj izazov uviđajući priliku za navještaj radosne vijesti. Tako je najprije **Pio XII.** u siječnju 1948. osnovao *Papinsko povjerenstvo za savjetovanje i*

razmatranje crkvenih filmova s vjerskim ili moralnim temama koje je iste godine promijenilo naziv u *Papinsko povjerenstvo za didaktičku i vjersku kinematografiju*. Zbog ubrzanog razvoja filma i sve jačeg utjecaja na svakodnevni čovjekov život ovo vijeće od 1952. dobilo je novo ime: *Papinsko povjerenstvo za kinematografiju*. Dvije godine poslije, točnije 1954. ponovno je promijenjen naziv povjerenstva u *Papinsko vijeće za kinematografiju, radio i televiziju* da bi pred Drugi vatikanski sabor, 1959., **Sv. Ivan XXIII.** i novoosnovanu vatikansku filmoteku stavio pod okrilje ovoga vijeća.

Za vrijeme trajanja samoga Koncila, sada već sveti, papa **Pavao VI.** motu proprijem *In fructibus multis*, prije 55 godina, točnije 2. travnja 1964., osnovao je *Papinsko vijeće za sredstva društvenoga priopćavanja*. Tako se osnutak ovoga vijeća može promatrati izravnim plodom Sabora što je jasno naznačeno i u prvom broju ovoga motu proprija.

Zadaće vijeća

S obzirom na zadaću novoosnovanog vijeća Papa mu je bio namijenio ulogu da štiti interese katoličke vjere, bude odgovorno za pitanja vezana uz kinematografiju, radio i televiziju, kao i za dnevne i periodične novine. Također, svrha mu je i promicanje onih inicijativa koje Apostolska Stolica smatra prikladnim u području komunikacije (usp. *In fructibus multis*, br. 8).

Osim toga kao bitna uloga vijeća spominje se i pomoć ordinarijima, u duhu koncilske obnove, u obavljanju njihovih pastoralnih aktivnosti na području masovnih medija, a sve pod krilaticom **Sv. Ivana XXIII.** koji je

crkvenim sredstvima komuniciranja stavio istinu kao prvotni postulat rada te zapisao: „Radeći za istinu, radimo i za ljudsko bratstvo.“

Prigodom osnivanja *Papinskog vijeća za sredstva društvenog priopćavanja* Pavao VI. bio je svjestan kako će za rad jednog takvog ureda biti nužna sredstva, ali isto tako i pomoć stručnjaka iz područja komunikologije te je i u samom motu propriju najavio kako će ih Apostolska Stolica s vremena na vrijeme pozivati kako bi doprinijeli što boljem radu vijeća.

Uz sve ostale zadaće ovaj ured održavao je bliske veze te je surađivao i sa svim drugim dikasterijima Rimske kurije, ali je isto tako u posljednjih više od 50 godina javnosti prezentirao dokumente crkvenog učiteljstva te neke od najvažnijih odluka pojedinih kongregacija i ureda Svete Stolice.

Ustrojstvo vijeća

Formalno-pravno *Papinsko vijeće za sredstva društvenog priopćavanja* osnovano je 1964., ali je ono nastavilo tradiciju *Papinskog povjerenstva za savjetovanje i razmatranje crkvenih filmova s vjerskim ili moralnim temama* iz 1948. Zanimljivo je da je kroz to vrijeme od osnutka pa sve do 1969. na čelu vijeća bio nadbiskup **mons. Martin John O'Connor**. Tako se i u čelnoj osobi pokazao taj kontinuitet koji traje od 1948. Nakon njega na čelu vijeća u svojstvu predsjednika bilo je još pet nadbiskupa. U ravnateljstvu su također bili i tajnici, njih ukupno šest, što biskupa što svećenika, u razdoblju do 2015., kao i podtajnici, njih pet do kraja 2013. U pojedinim razdobljima vijeće je imalo i jednog zamjenika predsjednika od 1980. do

1983. te po jednog zamjenika tajnika i dodanog člana u tajništvo.

Dio Dikasterija za komunikacije

Uz već spomenute zadaće zbog kojih je ovo vijeće i osnovano također je bilo zaduženo i za izdavanje dokumenata koji su iznosili crkvene stavove o pojedinim pitanjima u mass medijima. Tako su objavili smjernice za svećeničke kandidate o uporabi sredstava društvenih komunikacija; kriterije za ekumenski i međureligijski dijalog na području društvenih komunikacija; pastoralni odgovor na pojavu pornografije i nasilja na internetu; etička pravila u oglašavanju te etici na internetu...

Kroz svoj rad *Papinsko vijeće za sredstva društvenog priopćavanja* nastojalo je uvijek ići u korak s vremenom te ponuditi odgovore na aktualna pitanja i izazove. Od 2015. ovo vijeće djeluje pod *Dikasterijem za komunikacije* kojega je osnovao **papa Franjo** kao sastavni dio Rimske kurije te mu je povjerena reorganizacija cjelokupnog komunikacijskog sustava Svete Stolice. Dikasterij okuplja sve stvarnosti koje su se na različite načine do sada bavile komunikacijom kako bi bolje odgovorili potrebama misije Crkve.

Mediji i misije

„Doista, jao meni ako evanđelja ne navješćujem!“

(1 Kor 9, 16)

„Oni nisu došli kako bi nešto stekli, nego da nam služe i da nas spase, baš kako je to učinio Isus Krist. On također nije došao da nešto dobije, nego kako bi položio svoj život za nas. Brojni misionari su preminuli vrlo mladi. Zbog toga sam kao svećenik htio oponašati misionare koji su me upoznali s vjerom. Želio sam biti poput njih“, kazao je ove godine kardinal Robert Sarah, prefekt Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, u razgovoru za *Rome Reports* u prigodi obilježavanja 50. obljetnice svećeništva.

Iznimno cijenjeni vatikanski prelat izjavio je da je osjetio zvanje kada je vidio misionare koji ustaju prije zore kako bi molili. „Kao mali dječak sam se pitao što ti ljudi rade u tišini i mraku kapele. Naime, u ono vrijeme u mojem selu nije bilo struje“, objasnio je. Bio je uvjeren da razgovaraju s nekime koga vide i dobro poznaju. U jednom trenutku mu je prišao jedan misionar i upitao dječaka, želi li poći u sjemenište. Budući da dječak nije znao što je sjemenište, pitao je misionara što se tamo radi. „Tamo ideš kako bi postao poput nas“, odgovorio mu je misionar. Dječak je odmah pristao. „Htio sam upoznati Osobu koju su oni vidjeli u tišini i mraku kapele“, kazao je kardinal Sarah. I tako je, zbog primjera misionara, mali dječčić iz Afrike postao danas jedan od najuglednijih kardinala Katoličke Crkve. Ova kratka crtica je samo jedan kamenčić iz nepreglednog mozaika koji govori o djelovanju i plodovima misionarskog rada.

Za sve nas u BiH ova je crkvena godina na poseban način u znaku misija. Papa Franjo je listopad 2019. proglasio Izvanrednim misijskim mjesecom u prigodi 100. obljetnice Apostolskog pisma pape Benedikta XV. *Maximum illud*. Prihvativši Papin poziv, biskupi Biskupske konferencije BiH proglasili su Misijsku godinu. Od listopada 2018. godine, do kraja listopada ove godine svi smo pozvani više moliti, pomagati u okviru svojih mogućnosti ili bar početi razmišljati o misijama. „Naša je obveza u tom smislu još veća, jer su sve naše biskupije kroz malo manje od četiri stoljeća, od 1622. do 2006. godine, bile pod izravnom jurisdikcijom Kongregacije za evangelizaciju naroda i vrlo su joj zahvalne za svesrdnu i svakovrsnu potporu i pomoć“, istaknuli su u svom pismu bosanskohercegovački biskupi. Dakle, sve donedavno i BiH je bila misijsko područje koje su brojni katolički vjernici stoljećima pomagali. Na kraju ove misijske godine svaka župa će moći podvući crtu i vidjeti koliko se na tom polju uradilo. Je li sve ostalo možda samo na nedjeljnoj molitvi na kraju mise ili se dublje i ozbiljnije promišljalo o misijskom djelovanju koje je središnje poslanje Crkve?

U kakvom su odnosu mediji i misije? Tu se stvar odmah na početku razdvaja u dva rukavca. Prvi je odnos katoličkih medija, a drugi je odnos, nazovimo ih, svjetovnih medija prema djelovanju misionara.

U načelu se može konstatirati da je tema misija i misionara iznimno prisutna u katoličkim (ili onima koji imaju taj *background*) medijima bilo da se radi o tisku, portalima, radijskim ili tv postajama. U cijelom tom podugačkom nizu jedan medij zaslužuje da se posebno istakne – misijski mjesечnik *Radosna vijest*. Prvi broj

misijskog informativnog lista *Radosna vijest*, tada dvomjesečnika, izašao je u Sarajevu na Svijećnicu 1972. godine. Od tada pa do današnjeg dana, s malom stankom od rujna 2000. pa do rujna 2001. godine, nije prestao izlaziti i promicati smisao svoga postojanja. *Radosna vijest* i danas je „zaglavni kamen“ medijskog misijskog djelovanja Crkve u Hrvata. Kao podsjetnik na iznimno bogato katoličko izdavaštvo s kraja XIX. i u prvoj polovini XX. stoljeća (do početka komunističke diktature 1945.) treba istaknuti da su u hrvatskom narodu izlazila čak tri lista s misijskim temama - *Jeka iz Afrike* i *Crnče* (izlazili su na više jezika među kojima i na hrvatskom) te časopis *Katoličke misije*.

Puno je članaka u tiskovinama, na portalima, radijskih i televizijskih emisija posvećeno hrvatskim misionarima diljem svijeta u spomenutim katoličkim medijima. Današnji globalno uvezani svijet putem interneta otvorio je mnogim našim misionarima mogućnost da nas još češće izvješćuju o svom djelovanju putem društvenih mreža na kojima dio njih objavljuje redovito prikaze najznačajnijih događaja na području gdje evangelizatorski djeluju. Ostale pak, a danas je diljem svijeta razasuto 78 hrvatskih svećenika, redovnika i časnih sestara (podaci iz srpnja ove godine) pratimo tijekom njihovih posjeta Domovini i kroz medije. Svakako toj misijskoj skupini treba pridodati i jednu značajnu skupinu vjernika laika iz našeg hrvatskog naroda koji na različite načine sudjeluju u misijskom poslanju Katoličke Crkve. Još su uvijek pomalo u „sjeni“, ali iz godine u godinu sve su „vidljiviji“ i prisutniji. Kada bi podvukli crtu mogli bismo kazati da se o djelovanju misionara podrijetlom iz našeg naroda itekako govori u katoličkim medijima, time općenito i o misijama diljem svijeta. U tim prilozima uvijek se ističe

misijsko poslanje Crkve i evangelizacija, ali i angažman misionara na socijalnom, zdravstvenom i edukativnom području. Sve to spada u redovito područje rada misionara koji su svoje živote posvetili najugroženijim i najsiromašnijim, i duhovno i materijalno.

Na portalu Papinskih misijskih djela u RH, misije.hr, možete pronaći fotografije i osnovne informacije o svim hrvatskim misionarima. I Nacionalna uprava papinskih misijskih djela BiH, missio.ba, na svojoj stranici donosi veliki broj vijesti iz života naših misionara. Za sve one koji to žele pratiti na općoj razini Crkve nezaobilazan je portal agencije *Fides*. Kongregaciji za evangelizaciju naroda osobito je važan izvor službenih tekstova o misijskoj djelatnosti Crkve. Nabrojiti sve katoličke medije koji se bave praćenjem misijske djelatnosti, pa ako hoćete i samo kod nas, gotovo je nemoguće, osobito sada u eri interneta. Ipak, upravo je internet, mora se priznati, misijsku djelatnost Crkve približio većem broju ljudi, ne samo vjernika katolika.

Prenositi, objavljivati i propovijedati

Misionari i misionarke znaju biti ponekada zanimljiva tema i svjetovnim medijima. Na javnim, pa ponekad i na rtv medijima s nacionalnom koncesijom u RH, koji su iznimno praćeni i u BiH - osobito među hrvatskom populacijom, od vremena do vremena susrećemo i priče o misionarima. Tu je ipak redovito glavni naglasak na njihovom karitativno-humanitarno-socijalnom radu. Evangelizacije redovito ostaje u drugom planu. No važno je da se njihova riječ čuje. Svaki od njih će ipak uspjeti izreći i pokoju rečenicu o Radosnoj vijesti, o

Spasitelju, o misijskom poslanju Crkve... U BiH su misionari gotovo isključivo (uz vrlo rijetke iznimke) samo u vidokrugu djelovanja dijela javnih i privatnih medija na hrvatskom jeziku. Tko prati i poznaje opću društveno-političku sliku BiH razumije i zašto je to tako. Povrh svega, mi kao vjernici možemo biti iznimno ponosni na sve ono dobro što čine hrvatski misionari diljem svijeta. Jer to su, na kraju, najljepše priče koje se mogu ispričati na nekom mediju. Te nas priče mogu učiniti boljim, nadahnuti na dobro... Osobno, Bogu zahvaljujem što dolazim iz žepačkog kraja koji Crkvi u Hrvata u ovom trenutku daje šest misionara i misionarki kao ni jedan drugi kraj u našem hrvatskom narodu.

Naravno, u cijeloj ovoj priči treba spomenuti i brojne knjige napisane iz pera naših misionara. To je još jedan način kako možemo ući u taj prelijepi svijet evangelizacije i dobrote. No ima i novinara koji su napisali izvrsne knjige o djelovanju naših misionara. Jedna od novijih je knjiga „Fra Vjeko Ćurić – svetac našeg doba“ objavljene prošle godine, osječkog novinara Željka Garmaza. To je prvo cjelovito biografsko-publicističko djelo na hrvatskom jeziku koje nam govori o fra Vjekinom životu, ali i povijest i zbivanjima u Ruandi.

Podvucimo crtu. Informacije o našim misionarima pristižu u medije. Tu su na prvom mjestu za vjerničku publiku već spomenuti katolički mediji, zatim društvene mreže i web stranice koje imaju pojedini misionari i njihove župe (najbrži način da se sazna što se zbiva u njihovom misijskom poslanju), ali i svjetovni mediji ponekad donose dio tih priča. No koliko god da se o njima govori i piše, sve dobro što

oni čine nikad se neće moći ispričati. Ne treba nikada propustiti prigodu poslušati njihove riječi uživo kada se pojave u našim župama. Izravni susret ne može se mjeriti s bilo kojim drugim susretom.

U svojoj najnovijoj knjizi *Le soir approche et déjà le soir baisse* („Zamalo će večer i dan je na izmaku!“-rečenice koju su Isusu izgovorili učenici na putu u Emaus iz Evanđelju po Luki) kardinal Robert Sarah ističe da kršćani moraju biti misionari i da ne mogu zadržati blago vjere za sebe. To se, naravno, odnosi i na sve katolike - medijske djelatnike. Kardinal dodaje da misija i evangelizacija ostaju žurna duhovna zadaća. I kako kaže sveti Pavao, svaki kršćanin treba biti u stanju reći: „Jer što navješćujem evanđelje, nije mi na hvalu, ta dužnost mi je. Doista, jao meni ako evanđelja ne navješćujem!“ (1 Kor 9,16). Nadalje, „Bog želi da se svi spase i dođu do spoznaje istine“ (1 Tim 2, 4). Kako možemo ne činiti ništa kada mnoge duše ne znaju jedinu istinu koja nas oslobađa: Isusa Krista? Prevladavajući relativizam smatra da je religijski pluralizam sam po sebi dobar. Ne! Punina objavljene istine koju je primila Katolička Crkva mora se prenositi, objavljivati i propovijedati... Kardinal Sarah naglašava da cilj evangelizacije nije svjetska dominacija, već služenje Bogu te da mi kršćani ne smijemo zaboraviti da je Kristova pobjeda nad svijetom - križ!

Brane Vrbic

Od „like“ do „amen“

Slika tijela i udova podsjeća nas, da je korištenje društvene mreže dopuna stvarnom i opipljivom susretu koji oživljava kroz tijelo, srce, oči, pogled, dah drugoga čovjeka. Ako se internet koristi kao produženje ili očekivanje takvog susreta, tada koncept te mreže nije izdao samoga sebe i ostaje dobrobit za zajedništvo. Ako obitelj internet koristi, da bi bila više povezana, da bi se potom susrela za stolom i pogledala u oči, tada je to izvor bogatstva. Ako crkvena zajednica svoje djelovanje koordinira internetom, a zatim zajedno slavi Euharistiju, tada je to izvor bogatstva. Ako predstavlja priliku, da se pobliže upoznam s pričama i iskustvima ljepote ili patnje, koji su fizički daleko od mene, kako bi zajedno molili i zajedno tražili dobro kroz ponovno otkrivanje onoga što nas ujedinjuje, tada je to izvor bogatstva.

(Iz Poruke pape Franje za 53. Svjetski dan sredstava društvene komunikacije)

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine
BiH - 71 000 Sarajevo, Kaptol 32, tel/fax: +387 66 68 67
e-mail: bkbih@bih.net.ba www.bkbih.ba